

Działalność Archiwum Państwowego w Kielcach w 2023 roku

1. ZASÓB ARCHIWALNY

W 2023 r. Archiwum Państwowe w Kielcach wraz z Oddziałem w Sandomierzu powiększyło swój zasób archiwalny o 17 nowych zespołów i zbiorów archiwalnych. Łączna ich liczba w Centrali i w Oddziale w Sandomierzu na koniec 2023 r. wyniosła 4586, a złożyło się na nią: 1 173 798 jednostek inwentarзовych (dalej: j.a.) stanowiących 9727,0 metrów bieżących (dalej: m.b.) oraz 116 j.a. w postaci elektronicznej obejmujących 2561 plików o pojemności 83 049,84 M.B. Wśród nich znalazły się 52 jednostki dokumentacji aktowej zgromadzone w 414 plikach o pojemności 7749,66 MB, 60 obiektów dokumentacji fotograficznej zgromadzonych w 2091 plikach o pojemności 71 529,34 MB oraz 4 dokumenty filmowe składające się z 56 plików o pojemności 3770,84 MB.

W skład zasobu na koniec 2023 r. wchodziło: 1 118 389 jednostek dokumentacji aktowej, 103 dokumenty papierowe i pergaminowe, 34 599 jednostek dokumentacji technicznej, 10 110 jednostek dokumentacji geodezyjno-kartograficznej, 5537 jednostek dokumentacji fotograficznej, 34 jednostki dokumentacji filmowej, 1453 jednostki dokumentacji dźwiękowej, 3454 jednostki materiałów ulotnych oraz 119 jednostek dokumentacji określanej terminem inna.

W zasobie Oddziału w Sandomierzu przechowywany jest bezterminowo depozyt Stowarzyszenia „Pamięć i Solidarność” w Sandomierzu składający się z 1 j.a. 0,04 m.b. zawierający w szczególności fotografie i druki ulotne z okresu stanu wojennego.

Zasób j.a. zawartych na mikrofilmach stanowiły także mikrofilmy użytkowe w rozmiarze 41 093,5 m.b. oraz pochodzące spoza państwowego zasobu archiwalnego w liczbie 66 875 klatek.

W 2023 r. Archiwum Państwowe w Kielcach prowadziło prace ewidencyjne i realizowało zadania związane z opracowaniem zasobu archiwalnego. Na dzień 31 grudnia 2023 r. liczba zewidencjonowanych zespołów (zbiorów) archiwalnych wyniosła 4585. Zawierały one ogółem 1 140 593 j.a. (w tym 1 140 477 j.a. dokumentacji tradycyjnej stanowiących 9596 m.b.) i 116 j.a. dokumentacji elektronicznej (2561 plików o pojemności 83 049,84 MB).

Nabytki i ubytki w 2023 r. kształtowały się następująco: przejęto 26 zespołów (zbiorów). Rozmiar nabytków ogółem wyniósł 66 830 j.a. – 514,1 m.b., ubytków 918 j.a. – 61,47 m.b. W postaci elektronicznej nie zarejestrowano ww.

W roku sprawozdawczym zrealizowano 241 spraw dotyczących przejmowania materiałów archiwalnych z jednostek wytwarzających państwowy i niepaństwowy ewidencjonowany zasób archiwalny oraz 6 spraw dotyczących nabytków w drodze darów od osób prywatnych. W rezultacie tych działań zasób AP w Kielcach powiększył się o 17 nowych pozycji. Do najbardziej interesujących można zaliczyć: akta Świętokrzyskiego Parku Narodowego z lat 1950–1996, akta Wojewódzkiego Inspektoratu Farmaceutycznego, akta Gmin od 1990 r., akta Samorządowego Zespołu Obsługi Oświaty w Masłowie z lat 1999–2017, akta komisji wyborczych w wyborach do Parlamentu Europejskiego z 2019 r., akta Nadleśnictw w Bałtowie, Ćmielowie i Ostrowcu Świętokrzyskim z lat 1924–1973, akta osobowe pracowników Gazowni Miejskiej w Kielcach z lat 1958–1967, akta Świętokrzyskiego Oddziału Związku Polskich Artystów Fotografików w Kielcach z lat 1965–2002.

W 2023 r. prowadzono także prace dotyczące skontrum i zarządzane przez NDAP działania związane z wartościowaniem dokumentacji niearchiwalnej pozostającej przy zespołach. W rezultacie tych prac potwierdzono, iż największy udział w zarejestrowanych nabytkach miały korekty ewidencji i zmiany rozmiaru obejmujące łącznie niemal 49 000 j.a. oraz 347 m.b. na plus, a 918 j.a., 61 m.b. na minus.

W zakresie ewidencji zasobu w roku sprawozdawczym rozmiar poddanych ewidencji materiałów archiwalnych kształtował się następująco: ogółem było to 1 140 593 j.a., z czego materiałów archiwalnych w postaci tradycyjnej: 1 140 477 j.a. – 9 596 m.b. Ewidencja materiałów w postaci elektronicznej objęła łącznie: 116 j.a., 2 561 plików o pojemności 83 049,84 MB.

Łącznie dokonano zmian i korekt ewidencji w 586 zespołach archiwalnych, a także zarejestrowano 727 nabytków, 106 ubytków oraz 15 przesunięć międzypołożowych (było to łącznie 848 wydarzeń ewidencyjnych).

W zakresie ewidencjonowania zasobu prace dotyczyły jednego zespołu archiwalnego zawierającego jedynie materiały w postaci tradycyjnej w liczbie 504 j.a. – 3,16 m.b.

Prace ewidencyjne dotyczące nowych jednostek archiwalnych skupiły się na materiałach pozyskanych na zasadzie umów darowizny od darczyńców prywatnych. W roku sprawozdawczym wykonano całość prac nad Zbiorem Franciszka Blicharskiego ps. „Krzem” Żołnierza Armii Krajowej, przyjętym do zasobu Archiwum w 2020 r. (16 j.a.). Rozpoczęto również prace nad Zbiorem dr. Andrzeja Rembalskiego – w tym przypadku zewidencjonowano 477 j.a. dotyczących działalności organizacji harcerskich (pozyskanych w 2022 r.).

W zakresie opracowania zakończono prace nad ośmioma zespołami archiwalnymi zawierających ogółem 5254 j.a. – 51,17 m.b. w postaci tradycyjnej, w tym m.in.:

- 21/701/0 – Gminna Rada Narodowa w Gowarczowie – 148 j.a. – 91 m.b.,
- 21/792/0 – Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Smykowie – 46 j.a. – 0,78 m.b.,
- 21/822/0 – Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Słupi – 43 j.a. – 0,31 m.b.,
- 21/1199/0 – Akta Komisji Wyborczych do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z terenu województwa kieleckiego z wyborów przeprowadzonych w dniu 13 października 1985 r. – 32 j.a. – 0,20 m.b.,
- 21/1200/0 – Akta Komisji Wyborczych do rad narodowych z terenu województwa kieleckiego z wyborów przeprowadzonych w dniu 19 czerwca 1988 r. – 100 j.a. – 0,66 m.b.,
- 21/3409/0 – Spuścizna Edwarda Jędrzejczyka (1925–2017), publicysty, wieloletniego pracownika i wicedyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego – 38 j.a. – 0,28 m.b.

Opracowane zespoły zostały przyjęte bez większych uwag przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych.

W zakresie udostępniania z magazynów archiwalnych wyłączono łącznie 17 513 j.a., w tym 7797 j.a. dla pracowników do celów służbowych (dane z SUMA).

Ponadto pracownicy Archiwum wzięli udział w pięciu posiedzeniach Regionalnej Komisji Metodycznej, z których tylko dwa odbyły się zdalnie. Do najważniejszych kwestii poruszanych podczas obrad Komisji należała próba wypracowania metod przygotowania akt zbiorowych do akt stanu cywilnego w celu przekazania do zasobu Archiwum Państwowego. Członkowie Komisji uczestniczyli w tej sprawie w spotkaniu z pracownikami Urzędu Stanu Cywilnego w Lublinie, którzy przedstawili, jak wygląda tworzenie i przechowywanie akt zbiorowych z punktu widzenia przepisów obowiązujących w USC. Jedno z posiedzeń odbyło się w siedzibie Archiwum Państwowego w Kielcach, a pracownicy zaprezentowali procedury, sposób przeprowadzenia oraz udokumentowania prowadzonego od 2012 r. skontrum zasobu. Zagadnienie to spotkało się z dużym zainteresowaniem członków Komisji, którzy stwierdzili, iż skontrum jest jedyną skuteczną metodą na wyjaśnienie wszelkich niezgodności w opisach zespołów.

Trzeba w tym miejscu również wspomnieć o prowadzonym przez Archiwum wartościowaniu dokumentacji niearchiwalnej pozostałej przy zespołach archiwalnych. Prace te przeprowadzono w roku sprawozdawczym w 220 zespołach archiwalnych, łącznie dotyczyły one ponad 54 000 j.a. stanowiących rozmiar przeszło 300 m.b. Z całej objętej pracami dokumentacji do kat. A przekwalifikowano przeszło 46 000. j.a. – 200,00 m.b., wybrakowano 2084 jednostki, a jako kat.

B przy zespołach pozostawiono 1055 j.a., co stanowiło 17,15 m.b., ustalając jednocześnie harmonogram brakowania do 2048 r. Wartościowaniu tej dokumentacji poświęcone były cztery posiedzenia RKAOD, na które Oddział II przygotował 111 wniosków.

W roku sprawozdawczym zintensyfikowano prace nad wspomnianym skontrum zasobu, pracami objęto 681 zespołów i zbiorów archiwalnych – niemal 206 000 j.a. stanowiących niemal 2 km akt.

Podczas prac inwentaryzacyjnych zasobu Archiwum zinwentaryzowano 1 zespół archiwalny, w którego skład weszło 150 j.a. – 1,4 m.b.

2. KSZTAŁTOWANIE NARODOWEGO ZASOBU ARCHIWALNEGO

a. Państwowy zasób archiwalny

Pod nadzorem archiwalnym i Oddziału w Sandomierzu na koniec 2023 r. znajdowało się 481 jednostek organizacyjnych wytwarzających materiały archiwalne. W roku sprawozdawczym powołano archiwum zakładowe w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych im. Józefa Szermentowskiego w Kielcach. Z kolei w związku z przekształceniem filii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Piotrkowie Trybunalskim w Akademię Piotrkowską Archiwum Państwowe w Kielcach nie nadzoruje tej jednostki organizacyjnej będącej poza jego właściwością terytorialną.

Na przedpolu archiwalnym Archiwum Państwowego w Kielcach zasób stanowił ogółem – 24 359,08 GB. Do przejścia na stan Archiwum pozostało 3438 j.a. o rozmiarze 782,78 m.b. i pojemności 0,08 GB, natomiast materiały archiwalne użyczone stanowiły 40,95 m.b. Z użyczenia korzystały następujące podmioty: Polskie Radio Regionalna Rozgłośnia w Kielcach „Radio Kielce” S.A., Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie, Starostwo Powiatowe w Końskich, Starostwo Powiatowe w Kielcach, Urząd Gminy w Oksie, Urząd Miasta i Gminy w Chmielniku, Urząd Gminy w Wodzisławiu.

W roku sprawozdawczym rozpatrzono 724 wnioski, wydano 696 zgód na brakowanie dokumentacji niearchiwalnej dla państwowych i samorządowych jednostek organizacyjnych dotyczących 66 682 j.a. o rozmiarze 12 418,96 m.b. i pojemności 1491,87 GB.

W 2023 r. przeprowadzono 105 kontroli w państwowych i samorządowych jednostkach organizacyjnych oraz 34 ekspertyzy archiwalne.

Ponadto uzgodniono łącznie 269 przepisów nowych i zmienionych, mianowicie: nowych instrukcji kancelaryjnych – 72, nowych jednolitych rzeczowych

wykazów akt – 97 i zmienionych 27, nowych instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego lub składnicy akt – 73.

W 2023 r. sfinalizowano również prace związane z weryfikacją umów użyczeń archiwalnych, które przejęto formalnie do zasobu Archiwum. Obecnie w użyczeniu pozostaje 40,95 m.b.

Udzielano również konsultacji (pisemnych, telefonicznych, e-mailowych, osobistych) w sprawach związanych z postępowaniem z materiałami archiwalnymi, w tym ich przekazywaniem do zasobu Archiwum, oraz dotyczących dokumentacji niearchiwalnej.

Przeprowadzono 32 ekspertyzy archiwalne. Nie wydawano odmów wydania zgody na brakowanie, natomiast w sytuacjach budzących wątpliwości co do prawidłowości wartościowania proszono jednostki o bardziej dokładne scharakteryzowanie brakowanej dokumentacji. Wyłączenie z procedury brakowania dotyczyło głównie dokumentacji przekwalifikowywanej do materiałów archiwalnych. W roku sprawozdawczym uzgodniono łącznie 293 przepisy kancelaryjne i archiwalne oraz zmiany do nich.

b. Niepaństwowy zasób archiwalny

W okresie sprawozdawczym zaktualizowano wykaz 52 podmiotów, z którymi wskazane jest kontynuowanie lub nawiązanie współpracy. Zaopiniowano brakowanie dokumentacji niearchiwalnej dla 6 podmiotów niepaństwowych, tj. Spółdzielni Mieszkaniowej „Hutnik” w Ostrowcu Świętokrzyskim, Grupy PBI Sp. z o.o. w Sandomierzu (4 wnioski o opinię), Publicznej Szkoły Podstawowej w Mostkach-Sokalach, Szpitala Św. Leona Sp. z o.o. w Opatowie (2 wnioski o opinię), Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej Pracowników Oświaty przy Szkole Podstawowej w Brodach i Międzyzakładowej Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej Pracowników Oświaty przy Miejskim Zespole Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Kielcach. Zaopiniowano także komplet przepisów kancelaryjnych i archiwalnych dla Wszechnicy Świętokrzyskiej w Kielcach.

W 2023 r. spółka PGE Energia Ciepła S.A., z którą zostało przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych zawarte porozumienie o współpracy, nie zgłaszała jakichkolwiek wątpliwości czy problemów odnośnie postępowania z wytwarzaną i zgromadzoną przez siebie dokumentacją, w związku z czym zrealizowano ze spółką porozumienie w ramach niepaństwowego zasobu archiwalnego.

Rozpoczęto procedurę wartościowania dokumentacji 3 podmiotów niepaństwowych, tj. Świętokrzyskiego Związku Piłki Nożnej w Kielcach, Związku Inwalidów Wojennych RP Zarząd Okręgowy w Kielcach w likwidacji i Wyższej

Szkoły Umiejętności im. St. Staszica w Kielcach w likwidacji, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. w sprawie warunków i trybu przekazywania do archiwów państwowych materiałów archiwalnych tworzących ewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny (Dz. U. z 2015 r. poz. 1733).

c. Przechowywanie dokumentacji niearchiwalnej

Archiwum Państwowe w Kielcach nadal przechowywało dokumentację z wyborów przejętą na mocy realizacji zapisów Kodeksu wyborczego w całkowitej liczbie 4167,00 m.b. (w tym 1,40 m.b. dokumentacji wyborczej przejętej w 2023 r. z wyborów uzupełniających). Pozostała przechowywana dokumentacja niearchiwalna stanowiła:

- przechowywanej odpłatnie: osobowej – 52,51 m.b.; płacowej – 32,25 m.b.; innej – 25,04 m.b., stanowiło łącznie 109,8 m.b.,
- przechowywanej nieodpłatnie: osobowej – 0,59 m.b.; płacowej – 4,00 m.b.; innej – 4175,30 m.b., stanowiło łącznie 4179,89 m.b.,

W roku sprawozdawczym nie przejęto na przechowanie dokumentacji ze zlikwidowanych zakładów pracy, jak również nie brakowano dokumentacji.

3. TECHNICZNE ZABEZPIECZENIE ZASOBU

W 2023 r. wzorem lat poprzednich prowadzono prace nad zabezpieczeniem zasobu. Czynności związane z zabiegami konserwatorskimi i profilaktycznymi objęły łącznie 24 126 j.a., w tym: odkurzonych – 5989 j.a., opakowanych i przepakowanych w specjalistyczne opakowania ochronne – 16 221 j.a., natomiast 1916 j.a. poddano przeglądowi stanu zachowania w liczbie 24 126 j.a. Zdezynfekowano także 9,62 m.b. zasobu oraz odkwaszono 250 j.a. w liczbie 33 557 kart.

Wśród zadań wykonanych w zakresie zabezpieczania zasobu, dotyczących zabiegów konserwatorskich i profilaktycznych w ramach konserwacji jednostkowej i zachowawczej, w pracowni własnej pracami objęto 271 j.a., natomiast w ramach zleceń wykonawców zewnętrznych – 7 j.a., co łącznie stanowi liczbę 278 j.a.

Ważną czynnością było także zabezpieczanie zasobu w pudełka archiwalne. W rezultacie tych prac zabezpieczono niemal 11000 j.a., tj. około 130 m.b. z 27 zespołów archiwalnych.

Monitorowano również warunki przechowywania akt (pomiar temperatury i wilgotności) i kontrolowano stan zachowania materiałów archiwalnych. W okresie sprawozdawczym pracami konserwatorskimi objęto materiały przygo-

towywane do bieżącej digitalizacji planowej oraz jednostki wytypowane do tych zabiegów podczas przygotowywania do udostępnienia w Czytelniach Akt.

W okresie sprawozdawczym w zakresie ww. zadań Archiwum rozpoczęło działania związane z wdrożeniem Integrated Pest Management, czyli systemu zarządzania szkodnikami. W celu monitorowania występowania owadów będących szkodnikami zbiorów archiwalnych rozstawiono w Centrali Archiwum: 49 pułapek S-trap, 7 pułapek L-trap oraz 2 pułapki M-trap; w Oddziale Zamiejscowym w Sandomierzu: 7 pułapek S-trap oraz 2 pułapki L-trap. Pułapki zostały przekazane do identyfikacji do Instytutu Biologii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, oczekując w 2024 r. na wyniki badań.

4. DIGITALIZACJA I REPROGRAFIA

W okresie sprawozdawczym dzięki wygospodarowaniu dodatkowych środków w budżecie na zasadzie zlecenia usługi zewnętrznej prowadzone były działania związane przede wszystkim z digitalizacją materiałów archiwalnych dotyczących strat wojennych (udało się w ten sposób poddać procesowi digitalizacji niemal wszystkie wytypowane materiały z zasobu Centrali Archiwum).

Prowadzono również działania mające na celu digitalizację materiałów archiwalnych wytypowanych ze względu np. na częstotliwość udostępniania, co wpisało się w podjęte przygotowania do przeprowadzenia termomodernizacji budynku Centrali Archiwum.

Podczas prac reprograficznych wykonano kopie zabezpieczające z zasobu własnego archiwum przekazane do zabezpieczenia w CRC w liczbie 1 009 634 plików z 13 236 j.a. i pojemności 34 956,49 GB. Kopie zabezpieczające z zasobu własnego archiwum nieprzekazanego do CRC wykonano w liczbie 1 155 939 plików z 26 374 j.a. o pojemności 33 050,79 GB. Kopie użytkowe z zasobu własnego archiwum stanowiły 4 669 378 plików z 79 865 j.a. i pojemności 18 445,1 GB.

W zakresie digitalizacji pracami objęto łącznie 1940 j.a., z czego: w pracowni digitalizacji wykonano 38 089 kopii cyfrowych z 585 j.a. o pojemności 1805,7 GB. W ramach usługi zewnętrznej digitalizacji poddano 1355 j.a. w liczbie 40 610 plików o pojemności 1808,8 GB. Liczba wszystkich kopii cyfrowych pozyskanych z materiałów statycznych wyniosła łącznie 78 699 plików o pojemności 3614,5 GB. Natomiast do CRC przekazano ogółem 5255 GB kopii cyfrowych.

5. WYKORZYSTANIE ZASOBU ARCHIWALNEGO

W Czytelniach Akt Archiwum Państwowego w Kielcach w 2023 r. liczba użytkowników wyniosła 833 osoby, odwiedziło je 1509 użytkowników wypożyczając 11 611 j.a. Udostępniano także kopie cyfrowe online, których liczba w roku sprawozdawczym wyniosła 209 485 z 2736 j.a.

Wśród użytkowników zasobu archiwalnego w Czytelniach Akt przeważały poszukiwania własnościowe związane m.in. z regulacją stanu prawnego nieruchomości (akty notarialne, księgi hipoteczne), prowadzone były kwerendy do celów naukowych oraz poszukiwania genealogiczne realizowane w zespołach akt stanu cywilnego, akt miast i gmin (księgi ludności, rejestry mieszkańców i in.).

Udostępnianie pośrednie stanowiły kwerendy realizowane przez Archiwum. W 2023 r. zrealizowano ich łącznie 2866, w tym dla instytucji – 682 i dla osób prywatnych 2184.

Na strukturę kwerend zrealizowanych przez archiwum złożyły się kwerendy: naukowe – 24, genealogiczne – 1010, własnościowe – 558, socjalne – 341, publicystyczne – 4, inne – 929, czyli łącznie 2866 kwerend. Ze względu na charakter badań z zasobu Archiwum skorzystało użytkowników krajowych 17 513 osób i użytkowników zagranicznych 59 osób.

W ramach czynności udostępniania wykonano również reprodukcje w liczbie: 7871 kopii cyfrowych, kserokopii zwykłych 756, odpisów/wypisów 320 i kserokopii uwierzytelnionych 3223 szt.

Archiwum Państwowe w Kielcach przeprowadziło również, podobnie jak w latach ubiegłych, wypożyczenia międzyarchiwalne – w liczbie 3.

6. BIBLIOTEKA

Biblioteki archiwalne (w centrali i w oddziale w Sandomierzu) według stanu na 31 grudnia 2023 r. zgromadziły 23 261 pozycji, w tym: druki zwarte – 14 673; czasopisma – 8586; zbiory elektroniczne – 2. Zbiory biblioteczne są w całości zewidencjonowane.

Z zasobu bibliotecznego wypożyczono dla potrzeb użytkowników archiwum 108 pozycji.

7. DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZACYJNA, EDUKACYJNA I INFORMACYJNA

W okresie sprawozdawczym w zakresie działalności edukacyjnej Archiwum Państwowe w Kielcach przeprowadziło 26 zajęć edukacyjnych, tj. warszta-

tów i lekcji archiwalnych dla młodzieży szkolnej i akademickiej, dotyczących przede wszystkim tematów: „Archiwum Państwowe w Kielcach – historia – zadania – zasób”, „Archiwum Państwowe źródłem poznania genealogii i historii rodziny”.

W obchody 100-lecia Archiwum wpisal się także Dzień Otwarty, podczas którego zainteresowani, w tym licznie zgromadzona młodzież szkolna, mogli zwiedzić siedzibę Archiwum oraz wziąć udział w warsztatach genealogicznych, kaligraficznych lub konserwatorskich. W ramach obchodów jubileuszowych na prezentowanej na kieleckim Rynku wystawie pt. *100 dokumentów na stulecie Archiwum Państwowego w Kielcach* zaprezentowano wybór najciekawszych i najcenniejszych dokumentów z zasobu Archiwum. Szczególnym prezentem dla uczestników tej uroczystości stała się okolicznościowa publikacja pt. *100 lat Archiwum Państwowego w Kielcach w sieci archiwów państwowych. Księga Jubileuszowa*, która poza wizualizacją wzmiankowanych wyżej dokumentów zawiera także historię Archiwum, charakterystykę zasobu archiwalnego oraz wykaz pracowników Archiwum z ostatniego stulecia. Przebieg obchodów tej uroczystości został opisany w sprawozdaniu opublikowanym w XII tomie „Świętokrzyskich Studiów Archiwalno-Historycznych”, natomiast kronika fotograficzna znajduje się w bieżącym XIII tomie periodyku.

W ramach współpracy z Uniwersytetem Jagiellońskim (85 godzin) oraz Wyższą Szkołą Ekonomii Prawa i Nauk Medycznych im. Prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach (125 godzin) przeprowadzono ogółem 210 godz. praktyk archiwalnych, w których uczestniczyło dwóch studentów tych placówek naukowych.

Archiwum Państwowe w Kielcach kontynuowało udział w projekcie „Świętokrzyscy Pasjonaci Historii – szkoła dawniej i dzisiaj” organizowanym przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej Delegatura w Kielcach oraz Muzeum Historii Kielc. Celem projektu było doskonalenie umiejętności analizy źródeł historycznych przydatnych w pracy z uczniem w szkole podstawowej i ponadpodstawowej, w tym przygotowanie ich do rozwiązywania zadań maturalnych.

W ramach tego projektu pracownicy Archiwum Państwowego w Kielcach zaprezentowali wystąpienia na temat: *Drzewo genealogiczne – źródła do tworzenia nie tylko własnej genealogii oraz Mapa lub plan jako źródła historyczne*. Projekt zakończył się 29 maja 2023 r. grą miejską: *Stefan Artwiński – historia ukryta w źródłach – Kielce*, w której również czynnie uczestniczyli pracownicy Archiwum.

W roku sprawozdawczym Archiwum Państwowe w Kielcach objęło patronatem II edycję konkursu plastycznego *Majówka z Bohaterem w SP 33*. Konkurs ten zorganizowany był przez Szkołę Podstawową nr 33 im. Ignacego Jana Paderewskiego w Kielcach we współpracy z I Komisariatem Policji w Kielcach

oraz pod patronatem honorowym Komendanta Miejskiego Policji w Kielcach, a pomysłodawcami konkursu byli: nauczyciel historii SP 33 – Anna Żelazo oraz dzielnicowy KP I Kielce – asp. szt. Grzegorz Kazuń. Rozstrzygnięcie konkursu i wręczenie nagród miało miejsce 14 czerwca 2023 r. w siedzibie Szkoły Podstawowej nr 33 w Kielcach.

Ponadto w 2023 r. Archiwum uczestniczyło również w działaniach związanych z II edycją konkursu genealogicznego *Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała Ojczyzna*. Konkurs tym razem skierowany był do uczniów klas IV-VII szkoły podstawowej. Zadaniem uczestników było stworzenie cyfrowego drzewa genealogicznego swojej rodziny w specjalnie do tego celu stworzonej aplikacji konkursowej, którą uzupełniać mogły inne formy przekazu.

Głównym celem konkursu było poznanie historii i kultury rodzinnej poprzez odkrywanie pamiątek, dokumentów i starych fotografii. W swoich poszukiwaniach młodzi ludzie mogli korzystać z pomocy rodziców, poznając przy tym rodzinne historie i opowieści. Pomocą w przygotowaniu cyfrowego drzewa genealogicznego były także zasoby Archiwów Państwowych, w których uczniowie znajdowali informacje o dalszych członkach rodziny i korzystali z pomocy archiwistów. Uroczyste wręczenie nagród dla zwycięzców etapu wojewódzkiego z udziałem współorganizatorów konkursu Kuratora Świętokrzyskiego Kazimierza Mądziaka i Dyrektora Archiwum Państwowego w Radomiu Eweliny Majsterek miało miejsce w siedzibie Archiwum Państwowego w Kielcach 12 czerwca 2023 r., wpisując się w kontynuację obchodów Międzynarodowego Dnia Archiwów.

Ponadto Dyrektor Archiwum Państwowego w Kielcach dr Wiesława Rutkowska uczestniczyła w pracach komisji konkursowej kolejnej już, 11. edycji konkursu *Nasi sąsiedzi – Żydzi* zorganizowanego przez Gminę Chmielnik, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kuratorium Oświaty w Kielcach, Ośrodek Edukacyjno-Muzealny „Świętokrzyski Sztetl” im. Majera Małego w Chmielniku. Celem konkursu zorganizowanego przez Gminę Chmielnik, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Kuratorium Oświaty w Kielcach jest przywrócenie pamięci i popularyzowanie wiedzy na temat społeczności żydowskiej.

Archiwum Państwowe w Kielcach wzięło także udział w 15. Międzynarodowym Festiwalu Filmowym NNW (Niepokorni Niezłomni Wyklęci). W debacie *X Muza. Dobre praktyki w zakresie mariażu Archiwów Państwowych ze sztuką filmową*, która miała miejsce 28 września, wzięła udział dr Wiesława Rutkowska – Dyrektor Archiwum Państwowego w Kielcach, która przedstawiła doświadczenia Archiwum Państwowego w Kielcach we współpracy z mediami oraz wykorzystaniu sztuki filmowej w działaniach popularyzatorskich.

Archiwum Państwowe w Kielcach uczestniczyło również w uroczystej gali wręczenia Nagrody Przeszłość/Przyszłość i Nagrody im. Janusza Kurtyki, zorganizowanej 26 sierpnia 2023 roku przez Fundację im. Janusza Kurtyki. W III edy-

cji konkursu Archiwum Państwowe w Kielcach otrzymało nominację do nagrody w kategorii „Strażnicy Książ”. Nominację w imieniu Archiwum oraz Instytutu Historii UJK w Kielcach odebrali Dyrektor Archiwum dr Wiesława Rutkowska oraz Dyrektor Instytutu prof. Jerzy Gapys. Pracownicy wzięli także udział w drugim z cyklu międzynarodowych wykładów archiwalnych „Konarski Lectures”.

a. Organizacja wystaw tradycyjnych

Z okazji obchodów stulecia rozpoczęcia działalności Archiwum Państwowego w Kielcach zaprezentowano w roku sprawozdawczym wystawę pt. *100 dokumentów na stulecie Archiwum Państwowego w Kielcach*, stanowiącą wybór dokumentów z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach i jego Oddziału w Sandomierzu. Zamierzeniem jej autorów, pracowników Archiwum było przedstawienie najcenniejszych i najciekawszych archiwaliów w działach, odpowiadających następującym okresom historycznym: okres staropolski (do 1795 r.), okres zaborów z podziałem na okres I połowy XIX wieku do momentu wybuchu powstania styczniowego (1795–1863) i po jego upadku, aż do wybuchu I wojny światowej (1863–1914). Kolejne okresy historyczne to: I wojna światowa (1914–1918), II Rzeczpospolita (1918–1939), II wojna światowa (1939–1945), okres powojenny (1945–1989) oraz okres najnowszy (po 1989).

Wystawa w dniu jubileuszu, tj. 19 kwietnia, była prezentowana przed budynkiem b. Pałacu Biskupiego w Kielcach, następnie w dniach 20–28 kwietnia na Rynku Kieleckim, ciesząc się dużym zainteresowaniem nie tylko mieszkańców stolicy regionu świętokrzyskiego, ale i odwiedzających Kielce gości. Wystawa prezentowana była także przed budynkiem Archiwum, stanowiąc dodatkową atrakcję dla użytkowników i gości, w szczególności grup młodzieży szkolnej korzystającej z archiwalnej oferty edukacyjnej.

Wystawy stacjonarne towarzyszyły w 2023 r. „Spotkaniom ze źródłem archiwalnym”. Były to np. wystawy użyczone: *Wystawa pamiątek po powstańcach styczniowych z rodzin Broniewiczów i Zadarnowskich* – wystawa przygotowana przez Jolantę i Marka Michniewskich, *Wychowanie obywatelskie i proobronne II Rzeczypospolitej – historia i pamięć* – wystawa przygotowana przez Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej 4. Pułku Piechoty Legionów w Kielcach, *Święty Krzyż w piśmiennictwie i w fotografii*, *Naród, który przestaje śpiewać, przestaje istnieć* (Oskar Kolberg), *Pomniki – pamięć o ludziach i wydarzeniach* – wystawy przygotowane przez Ewę Lewicką i Annę Knajder-Sowę (Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach).

Wystawy stacjonarne przygotowane przez pracowników Archiwum w ramach „Spotkań ze źródłem archiwalnym” to: *Polska powstanie, by żyć...* (25 stycz-

nia 2023), *Święty Krzyż w źródłach archiwalnych* (29 marca 2023), *Tam, gdzie kończą się słowa, zaczyna się muzyka* (Heinrich Heine) – wybrane materiały archiwalne dotyczące muzyki w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach (31 maja 2023), *Inteligencja żydowska w świetle wybranych materiałów z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach* (5 lipca 2023), *Z rodzinnego albumu... Zbiory rodzinnych archiwistów w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach* (27 września 2023) oraz *Pomniki – ślady przeszłości w świetle archiwaliów z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach* (29 listopada 2023).

Archiwum Państwowe w Kielcach w roku sprawozdawczym użyczyło również oryginały materiałów archiwalnych, które były prezentowane na wystawie *Kielce – Keltz. Historia społeczności żydowskiej* organizowanej przez Muzeum Historii Kielc.

W związku z obchodami w 2024 r. rocznicy nadania Nagrody Nobla Władysławowi Stanisławowi Reymontowi przeprowadzono również poszukiwania materiałów archiwalnych do wystawy Sieci Archiwów Państwowych pt. *Chłopi w Archiwach*.

Ponadto przeprowadzono kwerendę dotyczącą 80. rocznicy Powstania Warszawskiego, przypadającej w 2024 r., której efektem było odnalezienie materiałów archiwalnych wytworzonych przez struktury Polskiego Państwa Podziemnego, które to materiały mogą być wykorzystane w katalogu *Dokumenty Polskiego Państwa Podziemnego w Archiwach Państwowych*, a którego przygotowanie koordynuje Archiwum Akt Nowych.

b. Organizacja wystaw internetowych

W okresie sprawozdawczym Archiwum Państwowe w Kielcach przygotowało wystawy internetowe i galerie materiałów archiwalnych, które prezentowane były na stronie internetowej Archiwum oraz w serwisie społecznościowym Facebook.

Wśród tych wystaw można wymienić te towarzyszące „Spotkaniom ze źródłem archiwalnym”: *Polska powstanie, by żyć... – pamięć o uczestnikach Powstania Styczniowego w dwudziestoleciu międzywojennym zachowana w archiwaliach z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach*; *Święty Krzyż w źródłach archiwalnych zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach*; *Tam, gdzie kończą się słowa, zaczyna się muzyka* (Heinrich Heine) – wybrane materiały archiwalne dotyczące muzyki w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach czy *Inteligencja żydowska w świetle wybranych materiałów z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach*.

Wystawy wirtualne wpisywały się również w obchody wydarzeń rocznicowych 2023 r.: 160 rocznicy Powstania Styczniowego – *Do broni bracia, do broni!*

Za wolność naszą i niepodległość Ojczyzny..., 230. rocznicy urodzin Aleksandra Fredry – *Czy Zemsta to poemat o zgodzie narodowej, czy podzwonne dla gnijącego świata?* oraz w 550. rocznicę urodzin i 480. rocznicę śmierci Mikołaja Kopernika – *Kopernikana w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach* czy *Rok 2023 – Rokiem Aleksandry Piłsudskiej*.

Pracownicy Archiwum byli również realizatorami innych, okolicznościowych wystaw internetowych w 2023 r., takich jak: 7 lutego – *W rocznicę powstania polskiej państwowej sieci archiwalnej*, 8 marca – *Gdy Pan Bóg stworzył różę, orzekł: ty kwitnij i rozsiewaj woń! A gdy na końcu stworzył Kobiętę, rzekł do niej: ty kochaj i miłością żyj!*, 15 marca – *Nie z każdej mąki będzie chleb i nie z każdego chętnego piekarz i cukiernik*, 2 maja – *Dzień Polonii i Polaków za granicą*, 8 maja – *Biblioteki żydowskie w województwie kieleckim*, 1 czerwca – *Międzynarodowy Dzień Dziecka*, 1–12 sierpnia – *Międzynarodowy Zlot Skautowy Światowej Organizacji Ruchu Skautowego – Starajcie się zostawić ten świat troszkę lepszym, niż go zastaliście – Robert Baden-Powell*, 16 sierpnia 2023 r. – *Światowy Dzień Kaligrafii*, 28 sierpnia – *Święto Lotnictwa Polskiego*, 16 września 2023 r. – *Światowy Dzień Fryzjera*, 26 września – *Ogólnopolski Dzień Aptekarza*, 9 października – *Międzynarodowy Dzień Pisania Listów – Te rządki krzywe, jakby napisane sierpem...* (Julian Przybóś, Łuk), 20 października – *Międzynarodowy Dzień Krajobrazu*, 31 października – *Światowy Dzień Oszczędzania*, 21 listopada – *Światowy Dzień Telewizji*, 25 listopada – *Dzień Kolejarza*, 8 grudnia – *Dzień Kupca*, 13 grudnia *Dzień Księgarza* – „(...) ten, kto umie znaleźć książkę czytelnika, a czytelnikowi książkę nie jest zwykłym księgarzem. Jest czarodziejem.” (Jorge Molist).

c. Obchody rocznicowe

W realizację kluczowych przedsięwzięć priorytetowych wskazanych przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w roku sprawozdawczym, zasygnalizowanych wcześniej w sprawozdaniu, wpisało się styczniowe „Spotkanie ze źródłem archiwalnym” – będące częścią cyklu konferencji organizowanych we współpracy w Instytucie Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Spotkanie to, wpisujące się w obchody 160. rocznicy Powstania Styczniowego, pt. *Uczestnicy Powstania Styczniowego w źródle archiwalnym* odbyło się 25 stycznia 2023 r. W jego trakcie zaproszeni prelegenci wygłosili 5 referatów dotyczących zaangażowania ludności Królestwa Polskiego w działania zbrojne i konsekwencji tych działań. Spotkaniu towarzyszyły okolicznościowe wystawy materiałów archiwalnych i wydawnictw. W obchody rocznicowe wpisywały się również wystawy wirtualne: *160 rocznica Powstania Styczniowego – Do broni bracia, do broni! Za wolność naszą i niepodległość Ojczyzny...* Wystawa ta swoją

tematyką przypomniła poległych w walkach powstańczych na terenie guberni radomskiej z okresu powstania styczniowego. W rezultacie kwerendy archiwalnej przeprowadzonej w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach i jego Oddziale w Sandomierzu wybrano do wystawy charakterystyczne i ważne akty potwierdzenia śmierci powstańców. Prezentowane kopie cyfrowe to zapisy z ksiąg akt stanu cywilnego różnych parafii. Gromadzono w nich m.in. dane dotyczące uczestników zrywu styczniowego z miejscowości, w których rozegrały się bitwy armii narodowej. Na wystawie umieszczono również archiwalia upamiętniające powstanie, zawierające fotografie pomników na miejscu stoczonych walk. *Polska powstanie, by żyć... – pamięć o uczestnikach Powstania Styczniowego w dwudziestoleciu międzywojennym zachowana w archiwaliach z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach* to z kolei wystawa prezentująca niewielki wycinek materiałów archiwalnych poruszających to zagadnienie, a zgromadzonych w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach. Z okazji ustanowienia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Fredry patronem 2023 r. oraz w 40. rocznicę premiery w Państwowym Teatrze im. Stefana Żeromskiego w Kielcach sztuki pt. *Zemsta* w reżyserii Jerzego Kreczmara zaprezentowana została wystawa wirtualna pt. *Czy Zemsta to poemat o zgodzie narodowej, czy podzwonne dla gnijącego świata?* gromadząca wybrane materiały archiwalne pochodzące z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach oraz Oddziału Zamiejscowego w Sandomierzu. Prezentowane archiwalia zestawione zostały od najstarszych odnalezionych w zasobie fotografii aktorów Koła Teatralnego im. A. Fredry w Sandomierzu, po afisze, plakaty i ulotki dot. premier komedii Aleksandra Fredry w teatrze kieleckim. Część kończącą wystawę stanowią materiały promujące wystawienie spektaklu teatralnego *Zemsta* w Kielcach w 1983 r. Tytuł wystawy zaczerpnięto z treści programu sztuki *Zemsta* wystawionej w 1983 r. na deskach Państwowego Teatru im. Stefana Żeromskiego w Kielcach. Z kolei w celu upamiętnienia 550. rocznicy urodzin i 480. rocznicy śmierci Mikołaja Kopernika – na wystawie wirtualnej *Kopernikana w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach* zaprezentowano wybrane materiały archiwalne poczynszy od początku XIX w. do czasów współczesnych. Te ostatnie, najliczniejsze w zasobie Archiwum, dotyczą upamiętnienia Mikołaja Kopernika i astronomii, która to nauka dzięki dokonaniom tego wybitnego Polaka stała się obiektem zainteresowania, fascynacji, źródłem wiedzy dla ludzkości. W związku z ustanowieniem przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej roku 2023 Rokiem Aleksandry Piłsudskiej, w 60. rocznicę jej śmierci Archiwum Państwowe w Kielcach na swej stronie internetowej zaprezentowało wystawę *Rok 2023 – Rokiem Aleksandry Piłsudskiej* gromadzącą archiwalia dotyczące wizyty Pani Marszałkowej w Kielcach w sierpniu 1926 r. podczas V Zjazdu Związku Legionistów. Część materiałów upamiętnia działalność Aleksandry Piłsudskiej w powołanym w Kielcach w 1914 r. Biurze Informacyjnym Komisarjatu Wojskowego

Rządu Narodowego i przygotowywaniu przez nią materiałów dla wydawanego Dziennika Urzędowego Komisarjatu Wojsk Polskich w Kielcach. Oddzielną grupę stanowią dokumenty dotyczące organizacji w 1937 r. Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze, upamiętniającego życie i działalność jej męża.

d. Współpraca z regionalnymi mediami, instytucjami nauki i kultury, portalami społecznościowymi

W 2023 r., podobnie jak w latach poprzednich, Archiwum współpracowało z wieloma instytucjami naukowymi i kulturalnymi, przede wszystkim z Uniwersytetem Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Kieleckim Towarzystwem Naukowym, Archiwum Diecezjalnym w Kielcach, Instytutem Pamięci Narodowej Delegatura w Kielcach, Muzeum Historii Kielc, Muzeum Wsi Kieleckiej, Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką w Kielcach oraz jednostkami samorządu terytorialnego, stowarzyszeniami, jak również szkołami wszystkich szczebli z terenu całego województwa.

Archiwum między innymi w ramach dni otwartych odwiedziło także 11 grup wycieczkowych.

W roku sprawozdawczym Archiwum współpracowało z lokalnymi mediami, które często towarzyszyły organizowanym wydarzeniom z udziałem pracowników naszego urzędu. Pracownicy uczestniczyli w audycjach radiowych, nagraniach telewizyjnych, udzielając wywiadów popularyzujących zasoby archiwalne sieci Archiwów Państwowych.

e. Przedsięwzięcia organizowane i współorganizowane w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa i Dnia Archiwisty

Europejskie Dni Dziedzictwa 2023 r. obchodzone były pod hasłem „Żywe dziedzictwo – Tradycje od pokoleń”. Z tego powodu wrześniowe „Spotkanie ze źródłem archiwalnym” dotyczyło tematu „Archiwów rodzinnych”. Tematyka spotkania nawiązywała zarówno do hasła tegorocznych Europejskich Dni Dziedzictwa, jak i do tematyki związanej z przypadającym na 30 września Dniem Archiwisty. Przygotowane referaty mówiły o roli Archiwów Rodzinnych, które są świadectwem i zapisem historii, pokazanej z perspektywy materiałów gromadzonych w „rodzinnych szufladach”, które dzięki projektowi Archiwa Rodzinne Niepodległej trafiają coraz częściej do zasobu Archiwów Państwowych. W ramach spotkania zaprezentowanych zostało 6 wystąpień, których tematem przewodnim była genealogia. Wśród prelegentów większość stanowili studenci Instytutu Hi-

stori Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, którzy zaprezentowali wyniki swoich badań nad historią swoich rodzin. Jak wynikało z przedstawionych referatów, badania historii rodzin to nie tylko sama genealogia, to wiedza o historii miejscowości, o wydarzeniach historycznych czy dawnym życiu codziennym. Również zdobycie wiedzy określamy terminem wspólnego dziedzictwa. Spotkaniu towarzyszyła wystawa pt. *Z rodzinnego albumu... Zbiory rodzinnych archiwistów w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach*.

W ramach Europejskich Dni Dziedzictwa dyrektor Archiwum Państwowego w Kielcach dr Wiesława Rutkowska wzięła udział w VII Ogólnopolskiej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej pt. *Tworzywo żywe – dziedzictwo jako nieprzerwana opowieść o nas samych*, organizowanej przez Stowarzyszenie Grupa Inicjatywna Pod Prąd we współpracy z Suchedniowskim Ośrodkiem Kultury „Kuźnica”. Podczas konferencji wygłosiła referat pt. *Archiwalia jako dziedzictwo minionych pokoleń. Kolekcje i spuścizny osób prywatnych w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach*.

f. Realizacja projektu „Archiwa Rodzinne Niepodległej”

W ramach projektu w 2023 r. zorganizowano obchody Dnia Darczyńcy. Archiwum gościło grono darczyńców, wśród których znaleźli się między innymi: dr Andrzej Rembalski z małżonką Danutą Rembalską, Hanna i Andrzej Czarnoccy, Elżbieta Woźniczka, Krzysztof Strzałkowski, Sławomir Użyczak, Szymon Piasta, Krzysztof Idzik. W trakcie spotkania dr Wiesława Rutkowska – Dyrektor Archiwum Państwowego w Kielcach złożyła podziękowania i wręczyła drobne upominki wszystkim darczyńcom. Wręczono też dyplomy osobom, które przekazały do zasobu swoje rodzinne archiwalia. Zbiory te zostały zaprezentowane na towarzyszącej spotkaniu wystawie. Ponadto na stronie projektu Archiwa Rodzinne Niepodległej w roku sprawozdawczym ukazały się 2 kolekcje z zasobu Archiwum. Pierwsza z nich to kolekcja rodziny Kamieńskich i Strzałkowskich, która przedstawia życie rodziny Kamieńskich i Strzałkowskich w Miniewiczach nad Niemnem i w Kielcach. To w dworku Kamieńskich w Miniewiczach Eliza Orzeszkowa pisała epopeję *Nad Niemnem*, a osoba właściciela majątku Jana Kamieńskiego stała się pierwowzorem powstańca Andrzeja Korczyńskiego. Materiały te przekazali do zbioru kopii Archiwum Krzysztof Strzałkowski i Jan Szywał. Drugą z kolekcji jest kolekcja powstała ze zbioru przekazanego Archiwum przez Krzysztofa Idzika. Przedstawia ona fotografie rodzinne z czasów I wojny światowej oraz okresu międzywojennego.

Obecnie Archiwum pozostaje w stałym kontakcie z ponad 30 darczyńcami, których grono powiększa się stale każdego roku. W ramach integracji two-

rzona jest tradycja spotkań z okazji obchodzonego corocznie w dniu 6 grudnia Dnia Darczyńcy. Spotkania te cieszą się coraz większym zainteresowaniem.

W 2023 r. dzięki współpracy z osobami prywatnymi w ramach projektu Archiwum Rodzinne Niepodległej zawarto 3 umowy darowizny, w wyniku czego Archiwum pozyskało 8 j.a., 0,06 m.b. materiałów archiwalnych z archiwów rodzinnych, które włączono do istniejących już w zasobie zbiorów.

Od 2023 r. prowadzone były również prace nad przygotowaniem wystawy i katalogu w 2024 r. poświęconego darczyńcom Archiwum Państwowego w Kielcach.

8. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Działalność naukowa Archiwum Państwowego w Kielcach odzwierciedliła się w udziale w konferencjach, sympozjach, odczytach, panelach dyskusyjnych i zebraniach naukowych w roku sprawozdawczym, w których wzięło udział 41 pracowników, natomiast wystąpiło na nich 17 pracowników.

lp.	Tytuł wydarzenia	Imię i nazwisko prelegenta	Tytuł wystąpienia
1.	„Spotkanie ze źródłem archiwalnym” pt. <i>Uczestnicy Powstania Styczniowego w źródle archiwalnym</i>	Iwona Pogorzelska	<i>Pamięć o uczestnikach Powstania Styczniowego w dwudziestoleciu międzywojennym zachowana w archiwaliach z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach (wybrane przykłady)</i>
2.	„Spotkanie ze źródłem archiwalnym” pt. <i>Święty Krzyż w źródle archiwalnym</i>	Łukasz Guldon	<i>Wybrane materiały dotyczące Świętego Krzyża w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach</i>
3.	„Spotkanie ze źródłem archiwalnym” pt. <i>Muzyka w źródle archiwalnym</i>	Paulina Kaleta	<i>Muzyka w świetle wybranych materiałów archiwalnych z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach</i>
4.	Konferencja popularnonaukowa pt. <i>Spółeczność żydowska w źródle archiwalnym</i>	Konrad Maj	<i>Inteligencja żydowska w świetle wybranych materiałów z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach (omówienie wystawy)</i>
5.	„Spotkanie ze źródłem archiwalnym” pt. <i>Archiwum Rodzinne</i>	Anna Rogowska	<i>Dary w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach</i>

lp.	Tytuł wydarzenia	Imię i nazwisko prelegenta	Tytuł wystąpienia
6	„Spotkanie ze źródłem archiwalnym” pt. <i>Pomniki w źródle archiwalnym</i>	Piotr Sławiński	<i>Dziękczynne pomniki religijne wystawione carowi Aleksandrowi II za uwłaszczenie chłopów. Zarys problematyki</i>
7	Seminarium naukowe pt. <i>Lata nadziei i walki 1863–1864 – Chęciny pamiętają.</i>	Konrad Maj, Iwona Pogorzelska	<i>Materiały źródłowe do dziejów Powstania Styczniowego z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach</i>
8	IV Siedleckie Spotkania Archiwoznawcze pt. <i>Zbiory, spuścizny, kolekcje w archiwach i poza archiwami</i>	Piotr Sławiński	<i>Zbiory osób i rodzin w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach Oddział w Sandomierzu i ich przydatność do badań nad historią regionu. Wybrane zagadnienia</i>
9	Seminarium naukowe pt. <i>Pamięci Bohaterom. Chęciny 2023</i>	Konrad Maj	<i>Druża Wojna Światowa w zbiorach Archiwum Państwowego w Kielcach</i>
10	VII Ogólnopolska, Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa pt. <i>Tworzywo żywe – dziedzictwo jako nieprzerwana opowieść o nas samych</i>	Wiesława Rutkowska	<i>Archiwalia jako dziedzictwo minionych pokoleń. Kolekcje i spuścizny osób prywatnych w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach</i>
11	Udział w debacie podczas promocji publikacji <i>Biografie Sprawiedliwych</i> , która powstała w oparciu o materiały archiwalne znajdujące się w Archiwach Państwowych	Iwona Pogorzelska	<i>Historie Sprawiedliwych w oparciu o zasób Archiwum Państwowego w Kielcach</i>
12	VII Ogólnopolska Konferencja Archiwistów i Historyków „Educare necesse est...” pt. <i>Kobieta w społeczeństwie od średniowiecza do końca XX w.</i>	Paulina Kaleta, Iwona Pogorzelska	<i>Kobieta jako urzędniczka w dwudziestoleciu międzywojennym na podstawie materiałów archiwalnych z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach</i>
13	15. Międzynarodowy Festiwal Filmowy NNW, Debata X Muza. <i>Dobre praktyki w zakresie mariażu Archiwów Państwowych ze sztuką filmową</i>	Wiesława Rutkowska	<i>Doświadczenia Archiwum Państwowego w Kielcach we współpracy z mediami i wykorzystaniu sztuki filmowej w działaniach popularyzatorskich</i>

14	Konferencja pt. <i>Przyrodniczo-Historyczne Dziedzictwo Lasów Cisowskich</i>	Paulina Kaleta	<i>Lasy Cisowskie w zbiorach Archiwum Państwowego w Kielcach (wybrane przykłady)</i>
15	Konferencja pt. <i>Przyrodniczo-Historyczne Dziedzictwo Lasów Cisowskich</i>	Konrad Maj	<i>Umocnienia pancerne z 1944/1945 roku</i>
16	Spotkanie opiekunów zbiorów bibliotecznych archiwów państwowych w NDAP	Sylvia Rutkowska	<i>Organizacja zbiorów bibliotecznych w Archiwum Państwowym w Kielcach Oddział w Sandomierzu</i>
17	Spotkanie opiekunów zbiorów bibliotecznych archiwów państwowych w NDAP	Iwona Pogorzelska	<i>Proces przejmowania/przekazywania księgozbioru biblioteki Archiwum Państwowego w Kielcach</i>

9. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA I PUBLIKACYJNA

a. Wydawnictwa zwarte

Wydawnictwo zwarte wydane przez Archiwum w 2023 r. to publikacja książkowa pt. *100 lat Archiwum Państwowego w Kielcach w sieci archiwów państwowych. Księga jubileuszowa* wydana pod red. dr Wiesławy Rutkowskiej – Dyrektor Archiwum Państwowego w Kielcach. Zawiera m.in. informacje o wybranych wydarzeniach z historii archiwum od chwili jego powstania po czasy obecne. Część wykorzystanych zdjęć pochodzi ze wspomnianej wystawy i charakteryzuje przechowywany zasób wytworzony w różnych okresach historycznych. W publikacji wykorzystano także fotografie dokumentów istotnych dla poszczególnych etapów działalności naszej placówki, przedstawiających jej siedziby po funkcjonujące współcześnie w Kielcach przy ul. Janusza Kusocińskiego 57 oraz Oddział Zamiejscowy w Sandomierzu przy ul. Żydowskiej 4. Istotnym elementem księgi jest także lista wszystkich pracowników, którzy byli zatrudnieni w Archiwum począwszy od momentu rozpoczęcia działalności w 1923 r., po dzień Jubileuszu.

W II półroczu Archiwum Państwowe w Kielcach uczestniczyło w uroczystościach organizowanych przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych w związku z nadaniem tytułu błogosławionych rodzinie Ulmów. W ramach tych obchodów miała miejsce inauguracja konkursu dla młodzieży szkolnej pt. „Nikt

nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje...”, trzecia edycja programu Archiwa Rodzinne pod nazwą „Archiwa Rodzinne Sprawiedliwych” oraz promocja publikacji *Biografie Sprawiedliwych*, w której znalazły się również biogramy osób ratujących Żydów z terenu Ziemi Świętokrzyskiej, przygotowane przez pracowników Archiwum Państwowego w Kielcach.

b. Wydawnictwa ciągłe

W okresie sprawozdawczym zakończono prace nad ukazaniem się kolejnego, XII tomu czasopisma naukowego wydawanego przez Archiwum Państwowe w Kielcach i Kieleckie Towarzystwo Naukowe pt. „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne”. Prace nad publikacją rocznika prowadził zespół redakcyjny w składzie: Łukasz Guldon (sekretarz), dr Wiesława Rutkowska (redaktor naczelny), dr Piotr Sławiński oraz dr hab. Hubert Wilk, prof. IH PAN. Tom XII składa się z 8 artykułów, 4 opracowań źródłowych, 1 recenzji, 7 omówień interesujących publikacji, 1 biogramu, 8 relacji sprawozdawczych dotyczących między innymi wydarzeń z udziałem Archiwum oraz kroniki fotograficznej.

„Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne” znajdują się w wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych zestawionych w załączniku do ww. komunikatu z przyznaną liczbą punktów w liczbie 20. Jest także corocznie pozytywnie oceniane w procesie indeksowania w bazie ICI Journals Master List.

c. Kontynuacja serii wydawniczych

W 2023 r. kontynuowano prace nad przygotowaniem wydawnictwa w ramach wspomnianej serii, dotyczącego listów z niemieckich obozów koncentracyjnych, pracy, jenieckich i innych z okresu II wojny światowej. Koordynatorem prac wydawniczych tej publikacji jest Archiwum Państwowe w Kielcach. Tom ten będzie nosił tytuł: *Listy z obozów niemieckich 1939–1945. Korespondencja polskich więźniów z obozów jenieckich, koncentracyjnych i innych miejsc kaźni. Dystrykt Radomski.*

d. Inne publikacje wydane z udziałem pracowników archiwum w roku sprawozdawczym

lp.	Autor/redaktor	Tytuł publikacji (z pełnym opisem bibliograficznym)	Rodzaj publikacji
1	Jolanta Chwastyk-Kowalczyk, Izabela Krasińska, Piotr Sławiński	<i>Chrześcijańskie i starozakonne szpitale na łamach Czasopisma „Zdanie Sprawy z Czynności Rady Głównej Opiekuńczej Instytutów Dobroczynnych w Roku...” (1833–1869[1870]), „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2023, nr 121, s. 37–56</i>	artykuł naukowy
2	Dariusz Fugiel, Piotr Sławiński	<i>Cmentarz Katedralny w Sandomierzu [Sandomierz 2023]</i>	broszura
3	Bartłomiej Gierasimowicz, Iwona Pogorzelska	<i>Suchedniów – motyw sztetyla w dokumencie archiwalnym z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach (do 1939 r.), „Zeszyty Suchedniowskie Historia” 2023, z. 8, s. 37–71</i>	artykuł naukowy
4	Łukasz Guldon, Paulina Kaleta	<i>Kiedy Ziemia przestała być centrum Wszechświata. Kopernikana w Archiwach Państwowych, katalog wystawy, opracowanie: Michalina Duda, Beata Herdzin, Mateusz Superczyński, Toruń 2023, s. 100–103</i>	nota
5	Łukasz Guldon, Paulina Kaleta, Iwona Pogorzelska	<i>Biografie Sprawiedliwych</i> , redakcja Anna Krochma, Paweł Pietrzyk, Warszawa 2023, biogramy s. 40–41, 48–49, 62–63, 72–73, 106–107, 192–193	noty
6	Łukasz Guldon, Wiesława Rutkowska	<i>Działalność Archiwum Państwowego w Kielcach w 2022 roku</i> , „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne” 2023, t. XII, s. 351–371.	sprawozdanie
7	Paulina Kaleta, Iwona Pogorzelska	<i>Źródła archiwalne dotyczące emigracji z okresu międzywojennego w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach i możliwości ich praktycznego wykorzystania</i> , w: <i>Educare necesse est – My wśród obcych, obcy wśród nas. Przykłady dobrych praktyk edukacyjnych</i> , Warszawa 2023, s. 259–281	artykuł naukowy

lp.	Autor/redaktor	Tytuł publikacji (z pełnym opisem bibliograficznym)	Rodzaj publikacji
8	Tomasz Kowal, Piotr Sławiński, Alojzy Węder	<i>Publikacje i wystawy</i> , „Strażak” 2023, nr 8, s. 36 [dotyczy działalności Ochotniczej Straży Pożarnej w Sulisławicach]	artykuł
9	Izabela Krasińska, Piotr Sławiński	<i>Prasa Sandomierza – tradycje i współczesność. Zarys problematyki</i> , „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2023, t. 26, nr 3, s. 27–52	artykuł naukowy
10	Adam Massalski, Łukasz Guldon	<i>Wybory na członków i zastępców członków Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Kielcach w świetle materiałów źródłowych II Konferencji Wojewódzkiej KW PZPR z 1950 r.</i> , „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Histeryczne” 2023, t. XII, s. 249–276	artykuł naukowy
11	Andrzej Niespodziewany, Piotr Sławiński	<i>Powstaniec styczniowy baron Ekmil Józef Reisky (Rayski) (1815–1892) – zagubiona tożsamość</i> , „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Histeryczne” 2023, t. XII, s. 25–63	artykuł naukowy
12	Iwona Pogorzelska	<i>Materiały archiwalne do dziejów 2. Pułku Artylerii Lekkiej Legionów w okresie międzywojennym znajdujące się w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach</i> , „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Histeryczne” 2023, t. XII, s. 115–144	artykuł naukowy
13	Wiesława Rutkowska, Iwona Pogorzelska	<i>Jubileusz 100-lecia Archiwum Państwowego w Kielcach w sieci archiwów państwowych – sprawozdanie</i> , „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Histeryczne” 2023, t. XII, s. 337–349	sprawozdanie
14	Wiesława Rutkowska, Piotr Sławiński	<i>Piotr Pawłowski (1956–2022)</i> , „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Histeryczne” 2023, t. XII, s. 323–334	biogram

15	Piotr Sławiński	<i>Andrzej niespodziewany, Kroniki więzownickie, wyd. autor, Zawada 2022, ss.680, faksymilia, fotografie, ilustracje, mapy, portrety, errata, ISBN 9788396424204, „Zeszyty Wiejskie” 2023, t. 29, nr 3, s. 337–341</i>	recenzja
16	Piotr Sławiński	<i>„Biuletyn CEL. Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu”. Z dziejów prasy Sandomierza, „Sandomierzanin” 2023, nr 5–6, s. 14–15</i>	artykuł
17	Piotr Sławiński	<i>Długie dzieje Więzownicy, „Zeszyty Sandomierskie” 2023, nr 54, s. 134–135</i>	recenzja
18	Piotr Sławiński	<i>Jan Nepomucen Rayski (1831–1911) – powstaniec styczniowy, zapomniany patron sandomierskiej ulicy, „Sandomierzanin” 2023, nr 1–2, s. 10–11</i>	artykuł
19	Piotr Sławiński	<i>Najstarszy pomnik Paskiewicza na ziemiach polskich, „Turysta” 2023, nr 4, s. 14–15</i>	artykuł
20	Piotr Sławiński	<i>Pomnik Mieszkańców Ziemi Sandomierskiej ofiar II wojny światowej, „Sandomierzanin” 2023, nr 9–10, s. 15–17</i>	artykuł
21	Piotr Sławiński	<i>Pomnik Mieszkańców Ziemi Sandomierskiej ofiar II wojny światowej cz. 2, „Sandomierzanin” 2023, nr 11–12, s. 9–12</i>	artykuł
22	Piotr Sławiński	<i>„Sendomiria” (1999–2002) jako przykład czasopisma studenckiego, „Infotezy” 2023, nr 2, s. 23–35</i>	artykuł naukowy
23	Piotr Sławiński	<i>Sztyft – austriacka szkoła wojskowa w Sandomierzu, „Sandomierzanin” 2023, nr 2–3, s. 18–19</i>	artykuł
24	Piotr Sławiński	<i>Tomasz Kalembasa 1870–1933, Dwikozy 2023, ss. 16</i>	publikacja zwarta
25	Piotr Sławiński	<i>Z dziejów prasy Sandomierza. „Ziemia Sandomierska. Pismo Sandomierskiego Komitetu Obywatelskiego” (1989–1991), „Sandomierzanin” 2023, nr 7–8, s. 19–21</i>	artykuł

Międzynarodowy Dzień Archiwów

W ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Archiwów Archiwum zorganizowało cykl warsztatów genealogicznych, kaligraficznych i konserwatorskich dla młodzieży szkolnej oraz innych osób zainteresowanych, pt. *Archiwa uczą i pomagają*. Zainteresowani mogli również zwiedzić Archiwum i niedostępne na co dzień magazyny i pracownie. Natomiast 12 czerwca 2023 r., również w ramach Międzynarodowego Dnia Archiwów, odbył się finał 2 edycji Konkursu Genealogicznego *Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała Ojczyzna*, w którym brali udział uczniowie klas IV-VII szkół podstawowych. Na uroczystość zaproszeni zostali również laureaci I edycji, którzy z uwagi na sytuację pandemiczną nie mogli odwiedzić wówczas Archiwum. Wszyscy laureaci oraz towarzyszące im osoby miały możliwość zwiedzić Archiwum.

Archiwum Państwowe w Kielcach w roku sprawozdawczym poszerzyło swoją ofertę edukacyjną o warsztaty kaligraficzne. Zajęcia te pozwalają na wypróbowanie swoich sił w posługiwaniu się narzędziami literniczymi. Po ćwiczeniach wstępnych mających na celu oswojenie ze stalówką i atramentem oraz poznanie sposobu napisania liter w średniowiecznej czcionce wypracowanej za czasów Karola Wielkiego, zainteresowani podejmowali próby pisania, posługując się minuskułą karolińską. Warsztatom towarzyszyła ekspozycja archiwaliów prezentujących różnorodne ozdobne formy piśmiennicze. Cykl warsztatów genealogicznych, kaligraficznych i konserwatorskich dla młodzieży szkolnej oraz innych zainteresowanych osób odbył się w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Archiwów.

Inne

Promocja Archiwum, jego zasobu, jak i wspomnianej wcześniej sieci przejawia się choćby w wystawach prezentowanych na stronie internetowej Archiwum, kolekcjach na „Szukaj w Archiwach” czy Facebooku, takich np. jak *Historia z jednego dokumentu*, w ramach której to serii w 2023 r. zaprezentowanych zostało 30 interesujących dokumentów archiwalnych.

Istotnym jest fakt, iż wydarzeniom organizowanym przez Archiwum towarzyszyły także komunikaty mediów informujących o poszczególnych organizowanych przez Archiwum wydarzeniach, w szczególności tych poświęconych stuleciu rozpoczęcia działalności przez Archiwum Państwowe w Kielcach.

W 2023 r. pracownicy Archiwum uczestniczyli w organizowanych przez NDAP szkoleniach i seminariach związanych z takimi zagadnieniami, jak edycje cyfrowe źródeł archiwalnych, historia cyfrowa, zarządzanie dokumentacją w erze cyfrowej.

Działalność z zakresu komunikacji zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej jest widoczna praktycznie we wszystkich inicjatywach Archiwum, a w szczególności w realizacji popularyzacji zasobu archiwalnego. Są to przede wszystkim wspomniane wcześniej działania mające na celu upowszechnianie w szerokich kręgach społeczeństwa informacji o Archiwum, jego zasobie i funkcjonowaniu oraz roli, jaką pełni obecnie Sieć Archiwów Państwowych.

Pracownicy Archiwum Państwowego w Kielcach byli w roku sprawozdawczym członkami władz następujących instytucji naukowych i kulturalnych: Iwona Pogorzelska – członek Zarządu Kieleckiego Towarzystwa Naukowego, Wiesława Rutkowska – członek Rady Archiwalnej, Wiceprezes Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Starachowicach, wiceprezes Stowarzyszenia Per Crucem, członek Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia dla kierunku studiów historia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

W roku sprawozdawczym realizowano zadania związane z przygotowaniem zasobu do ewakuacji z powodu zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych. W ramach tych prac wytypowano materiały archiwalne, które takiej ewakuacji będą podlegały, a także oznakowano opakowania ochronne, szafy oraz pomieszczenia, w których znajdują się materiały archiwalne wytypowane do ewakuacji. Wprowadzono również pakiet zarządzeń regulujących działania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa zasobu w czasie zagrożenia. W trosce m.in. o zapewnienie nierozzerwalności zasobu Archiwum i zespołów archiwalnych podjęta została decyzja o nieewakuowaniu materiałów archiwalnych poza siedzibę Centrali Archiwum, a zasób najcenniejszy zostanie przemieszczony do specjalnie do tego celu wyznaczonych pomieszczeń w piwnicach budynków. W szczególnych przypadkach dopuszczalna będzie ewakuacja materiałów archiwalnych z zasobu Oddziału Zamiejscowego w Sandomierzu do budynku Centrali w Kielcach.

Archiwum Państwowe w Kielcach kontynuuje swoją działalność zgodnie ze Strategią Rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021–2030, stale podnosząc jakość wykonywanych zadań oraz wszelkich podejmowanych inicjatyw. Realizuje je samodzielnie oraz we współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Podejmuje wszelkie możliwe działania, by zachęcić użytkownika zasobu archiwalnego do korzystania z narodowego zasobu archiwalnego, by na jego podstawie odtwarzać dzieje rodzin, ale i poszerzać wciąż nieodkrytą bazę źródłową do wykorzystania w publikacjach ubogacających historię naszego kraju, narodu i bliskich im regionów.

ŁUKASZ GULDON

ORCID: 0000-0002-5354-5528

Archiwum Państwowe w Kielcach

DR WIESŁAWA RUTKOWSKA

ORCID: 0000-0003-4153-3375

Archiwum Państwowe w Kielcach